

Bc. Johana Hartmannová

Ideová rada pro péči o pomníky, památníky a pamětní desky v Československu v letech 1955-1989

Předkládaná práce se věnuje působení Ideové rady pro péči o pomníky, památníky a pamětní desky v Československu v době od jejího založení až po její zrušení po roce 1989. V úvodní části se autorka zabývá tím, co to vlastně paměť, její definicí, stávajícím stavem bádání a zachycením kulturní politiky Československa mezi léty 1948 – 1989. V této úvodní teoretické části bych ovšem očekával propracovanější pasáž, která by pojednala o tom, jakou roli hráli konkrétně památníky a pomníky ve vytváření historické paměti, v zabírání veřejného prostoru pro konkrétní etnickou, náboženskou či společenskou skupinu v českých dějinách 19. a 20. století. A v rámci stavu bádání postrádám i např. informaci o některých online zdrojích, jako např. <https://www.vetrelciavolavky.cz/> (a z něj odvozené publikace). Nejedná se sice o odbornou aktivitu, ale projekt zajímavě mapuje to, co zůstalo z normalizační snahy ve veřejném prostoru definovat historickou paměť zachováno. Pozitivní je i celková orientovanost autorky v odborné literatuře a problematice památníků obecně.

Základ práce tvoří dvě kapitoly, kdy jedna je věnována činnosti Ideové rady pro péči o pomníky, památníky a pamětní desky a druhá pak studiím o vybraných památnících.

Kapitola věnovaná Ideové radě prokazuje slušně zvládnutou práci autorky s archivními prameny, její erudici tyto prameny interpretovat. V souvislosti s politickým vývojem autorka správně popisuje i změnu významu a postavení Ideové rady v Československu. V této souvislosti ale není z textu úplně jasné, jaké byly kompetence rady. Dodávala pouze stanovisko, anebo měla reálný vliv a poslední slovo v otázce budovaných pomníků a památníků? Zajímavý je i poznatek, že v roce 1972 byly zúženy kompetence Rady a nadále se mohla věnovat jen objektům, kde byl zobrazen státní znak anebo těm, kde byly zachyceny významné osobnosti. Na str. 18 autorka píše o odstraňování památníků a symbolů z veřejného prostředí, které nevyhovovaly nově se konstituujícímu režimu. Zde (ale vlastně i v celé práci) mi chybí vysvětlení role památníků a pomníků v reinterpretaci dějin po roce 1948 a v překrývání

historické paměti na základě bourání starých a stavění nových památníků a pomníků. Jako nadbytečné zde působí části kapitol věnované Slovensku.

Případová studie se věnuje jednomu památníku a pěti pomníkům. Autorka výstižně popisuje proces vzniku těchto objektů a také jakou roli hrály v dobovém kontextu. Současně ale postrádám zdůvodnění, proč si autorka vybrala konkrétně těchto šest objektů. A také strukturování těchto podkapitol by mohlo být jednotné, protože z něj by právě vyplynul záměr autorky, proč si je konkrétně vybrala: role v lokální a celostátní paměti, symbolika, objekty jako místa politických a společenských rituálů a festivít apod.

Práci hodnotím jako velmi dobrou a doporučuji ji k obhajobě.

Možné otázky k obhajobě:

Co bylo smyslem budování památníků po roce 1948 a po roce 1968? Lišila se funkce nově budovaných památníků po roce 1948 a 1968?

Na str. 33 autorka píše, že Ministerstvo kultury ČR mělo vypracovat kompletní soupis pomníků a památníků v ČSR. Pokud vznikl, jak je možné podle něj popsat historickou paměť ve veřejném prostoru v ČR

Projevila se v činnosti Ideové rady skutečnost, že po roce 1970 bylo povinnost vyčlenit 4 procenta z finančních prostředků na stavbu nových sídlišť a budov na umělecká díla ve veřejném prostoru (což často byly pomníky a památníky)?

V Brně dne 2. 9. 2022

Mgr. Marek Junek, Ph.D.